

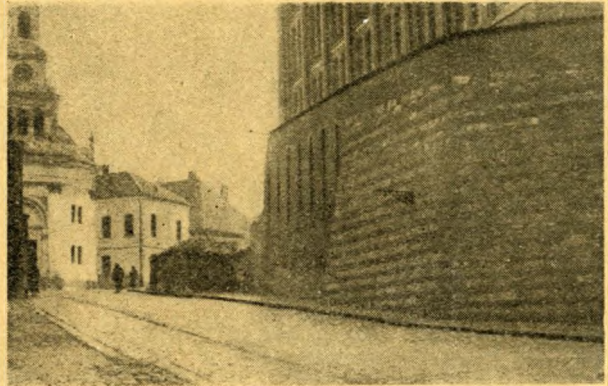
A régi Pest-Buda ittfelejtett apró emlékei

Finom urihölgyek, amikor fehérműs szekrényük fiókjában kutatnak, egy-egy ócska darabra bukkannak, amely előtt elmerengve állnak meg. Nem jelentékeny dolog, csupa apró lim-lom az, amely megállítja őket: egy apró kis csipkefőköttő, amelyet valamelyik dédanyjuk viselt piciny gyermekkorában, színehagyott, díszített párta, amelynek ma már semmi célja és más hasonló apróságok, amelyek mégis kedvesek, mert *emlékek*, régmúlt idők hangulatának megőrzői

Budapest, ez a kedves, finom urinő szintén őriz ilyen emlékeket. Nem a műemlék számbamenő, történelmi értékű régiségeire gondolunk amikor most utnak indulunk Pest-Buda utcáin, ezeknek a felkutatása a tudósok dolga. Mi az apró *ócskaságokat* keressük fel, azokat, amelynek

semmi értékük, de amelyek itt maradtak, s amelyek mellett százszor és százszor

kell keresnünk. Pesten nagyon keveset találunk belőlük, Pest új és fiatal, Buda

A bécsi kapu

haladunk el anélkül, hogy észrevennők őket, míg egyszer aztán megpillantjuk, észrevevessük és egy kedves mosollyal elkönyveljük őket kedves emlékeink közé

*

Természetesen ezeket az apró ócskaságokat is Budán

azonban már *régóta* új, sokszor pusztult el, de mindig feltámadt s a pusztulás után mindig maradt valami, ami ma érdekes és furcsa, valami, ami nem illik a mai száguldó időkhöz.

Itt van mindjárt ez a két városrész: Rácváros és Tabán. Furesén hangzik már a nevük is, patinája van ennek a két névnek első hallásra is. A Rácvárosban ma már alig-alig találunk szerbeket, s ha akad is, nem nagyobb a számuk, mint a főváros egyéb kerületeiben. A *Tabán* pedig török szó, magyarul azt jelenti, a *hegylába*, de nemcsak a neve, maga a Tabán is a török idők emlékét hirdeti. Kezdődik a Rudasfürdő török kupolájával, amelyet Musztafa basa építtetett 1560 körül, s ahogy belépünk ebbe a vá-

Ágyugolyók a ház falában

rosrészebe, 300—400 évvel vissza kell igazítanunk lelkünk óramutatóját: ezt diktálja a Tabán hangulata.

*

A Döbrentei-utca 19-es számú házán van egy víz-állásjelző tábla, amely azt mutatja, hogy az 1838-iki árvíz alkalmával meddig jutott el a Duna vize. Ilven tábla van több is Pesten, ennek azonban van egy különlegessége:

cyrill betűk vannak a táblán, amelynek a sővege még szerb.

Abból az időből maradt itt, amikor a Rácváros még rác város volt.

A Fehérsas-téren van egy kőobelisk, senkisé tudja, miért van ott. Pedig valamikor rettegett helye volt ez Budának. Ez az oszlop volt **a szégyenoszlop,**

amelyhez a bűnösöket oda-kötötték, hirhedett hely, amely az egykori büntető igazságszolgáltatásnak volt az eszköze.

A Tabán girbe-görbe utcáin keresztül a modern és nagyvárosi élettől lüktető Krisztina-térre érkezve, miután sikerült a száguldó autók és autóbuszok tömegén keresztül a tulsó oldalra menekülnünk, különös fogat lep meg bennünket.

Az omnibusznak leg-ősibb fajtája

áll a vásáros bódék mellett, magasülésű kordészerű kocsi, az eléje fogott lovakat épp most etetik a favályuból. Itt maradt, isten tudja hogyan és most is megteszi az utját rendesen, mintha nem 1925-öt, hanem 1825-öt írának.

Az Alagut elején tábla. Régi, biedermeier-időkbeli

felírás tudatja az olvasóval, hogy az

„Éneklés, lárma, ostorcsattantás“ satöbbi „szigoruan tilos.“

Hát nem nagyon sok ostorcsattan el ma már az alagutban. De amikor ezt a táblát odatették, akkor még büszke négyesfogatok robogtak át Budáról Pestre, a strucctollas kocsis, vagy a hetyke gavallér, aki a bakon ült, megesördítette ostorát és repült a négy sárkány, üdvös rémületbe ejtve a jámbor Buda sváb lakóit, akik rettenetes zajnak találták az „ostorcsattanást“. Bezzeg, ha ma hallanák az autótülkölést, a motorkerékpárok borzalmas kattogását, a nehéz autóbuszok robaját, vajon nem kívánnák-e vissza a régi időket és nem lennének-e boldogok, hogy újból hallják az „ostorcsattanást“.

A pellengér a Fehér Sas-téren

L. a hátlapos! /

gyerek próbálgatja karikás ostorát? !...

Apróságok ezek, nem történelmi becsü ereklyék, de egy pillanatra mégis elmúlt időkbe varázsolnak vissza bennünket.

Ilyen „apróság“ az a néhány ágyugolyó is,

amelyet a Várba vezető Ostrom-utca egyik házának falában őrzött meg az idő. Valószínűleg az 1849-iki ostrom alkalmával lőtték az osztrák ágyuk ezeket a golyóbisokat, s a magyar honvédeknek szánhatták őket, de a pattantyus urak roszszul igazithatták be az ágyukat s így történt, hogy a Bécsi kapu felől tüzelő ágyuk golyója a közeli ház falába tévedt. A Bécsi kapu ma már nincs meg, magát a kaput vagy 30 év előtt muzeumba tették, de a helye most is megvan még s erről az oldalról bármikor el le-

ve zárni Buda várát, ha ben nem találták volna a granátot, aknavetőt, meg egyéb hasonlóan kedves — apróságot.

A főváros legrégebb tere a Szarvas-tér, amelyen egykor állítólag Mátyás király vadászkastélya állott. A regubeli *szarvas* még ott látható a tér két régi házában, míg egy harmadik házon az erkély foglalja le a szemlélő érdeklődését. Az erkélyen t. i. teljesen elrozsdásodott felirat hirdeti ékes német nyelven, hogy ez a ház a nagy budai tüzvéz után épült, amely 1810-ben 600 házat pusztított el. József főherceg állt akkor Buda újjáépítési munkáinak élére és ő építette fel Tabánt újra. („*Rief Taban aus der Asche*“... mint a tábla mondja.) Hát az „uj“ Tabán megvan még — egyrészt ugyan már lebontották — de már a többi sem lesz hosszúéletű, amit azok a tervek bizonyítanak, amelyek a városházán a jobb

Az Alagut régi táblája

időket várják csupán, hogy kivégezzék egyetlen régi romantikájú részletét, a leg-sötétebb Tabánt.

*

Bizonyára akad még sok ilyen rejtett „ócskasága“ Budapestnek, amelyeket nem merünk régiségeknek nevezni, mert hisz erre az elnevezésre nem méltóak. Régiség: Aquincum vagy a budai Vár egyik-másik része, amelyeknek megvan a történelmi multjuk. A mi sétányunk egy-két furcsa *anachronizmusra* terjed ki, semmiségek, igénytelen apróságokra. De éppen ezek a kedvesek, mert közvetlenül beszélnek szívközhöz, mint a régi csipkék és fátylak az urihölgy szekrényében. És le kellett őket rögzíteni, mert lehet, hogy holnap már eltűnnek, hadd maradjon valami itt a színükből és illatukból, régmúlt idők kedves emlékéből.

A Krisztina-téri omnibusz

*/ A PELLENGÉRT, amelyet annyiszor megbámultunk, főleg a piaci rendészet eszközeként használták fel. Leginkább a kofák kerültek a szégyentérre. A bíró és a tanács kihallgatás után szégyenkőre ítélte a nyelvvelő, szájas asszonyságokat. Nagy darab téglát, vagy követ akasz-

tottak a nyakukba s végighajtották őket a városon. Az a kofa, aki a sértett fél volt, piszkafával követte a megszégyenített társnőt és szurkálgatta. Persze az egész város nevetett az ilyen jeleneteken, csak a piszkafás kofának nem volt szabad elnevetnie magát, mert különben az ő nyakába akasztották a szégyenkövet. Ráadásul aztán még ki is kötötték a pellengérrre.